

Utbildningsdepartementets föråldrade världsbild kommer att prägla eleverna i nya grundskolan¹

I samband med Jan Björklunds presentation av ny läroplan för grundskolan framkom att Utbildningsdepartementet radikalt ändrat i det förslag som lämnats av Skolverket till ny kursplan i geografi. Ursprungsförslaget helhetsyn på geografiämnet står i skarp kontrast till Björklunds ändringar, som tar kursplanen tillbaka till en gammaldags studiegång, där eleverna bl.a. ska kunna rabbla ren namnkunskap utan kontext. Regeringens ändrade kursplan speglar förra sekelskiftets svunna tid men problemet är att världen inte längre ser ut som för hundra år sedan.

Jordens utveckling och dagens epokfrågor är kopplade till en globaliserad värld där politiska och ekonomiska maktstrukturer ändras, resurskonflikter ökar och klimatförändring ändrar människans livsvillkor lokalt och globalt. Vi måste förhålla oss till denna utveckling genom goda kunskaper om de processer som omformar världen. Det moderna geografiämnet integrerar naturvetenskap och samhällsvetenskap och ger verktyg för att hantera **frågor om hållbar utveckling kopplat till samband mellan natur, människa och samhälle.**

Arbetet på Skolverket med den nya kursplanen i geografi tog sin utgångspunkt i ambitionen att öka **ungdomars beredskap för att agera i en dynamisk, globaliserad värld.** Arbetet har lyft fram vad det mo-

terna skolämnet geografi kan erbjuda i form av ämneskunskaper och metoder som **eleverna behöver för att som vuxna delta i och bidra till utvecklingen av ett demokratiskt, globaliserat och hållbart samhälle.** Förslaget till ny kursplan bygger på en **helhetssyn på jorden** som ett föränderligt system där delarna interagerar och bygger helheten. Eleven ska naturligtvis ha kunskap om närområdet, det egna landet och den kultursfär vari det ingår. MEN måste samtidigt få kunskapen och insikten att närområdet är en del av världen och **att världen är en del av elevens närområde.** Det är på så sätt skolan kan bidra till en välinformerad syn på världen i sin helhet och ge god förståelse för olika kulturer och levnadsförhållanden och deras samverkan med varandra.

Tidigare kursplaner i geografi har speglat ett gammaldags etnocentriskt synsätt på världsbilden där stoffet strukturerats kring beskrivning av Sverige, sedan Norden, därefter Europa och till sist Världen. Skolverkets utvärderingar visar att elever efter grundskolan **saknar kunskaper i att se samband och konsekvenser och dra slutsatser av dessa.** Vi är inte förvånade över utvärderingarnas resultat. Geografiundervisningen idag ger sällan eleverna tillfälle att träna och utveckla sådana kunskaper och förmågor. Man når inte fram till de önskvärda kunskapsmålen om eleverna arbetar med att redovisa svenska landskap eller räkna upp fakta om något europeiskt

¹ Tidigare publicerad i Svenska Dagbladet (SvD Brännpunkt 11 november 2010).

land avseende antalet människor som bor i landet, vilket språk de talar, vad huvudstaden heter och namn på några floder och berg. Denna kunskapsförmedling bygger på 1800-talets geografiämne och speglar den tidens bildningsideal.

Utbildningsdepartementets ändringar i förslaget tar kursplanen tillbaka till den gamla studiegången där Sverige, Norden och Europa var det centrala innehållet och inte gav eleven kunskaper och verktyg för egen omvärldsanalys.

Det är illa nog att underkänna ett resultat som växt fram utifrån en demokratisk process som vilar på intressedialoger och forskningsresultat utan att diskutera vad dessa ändringar får för konsekvenser i undervisningen. Men än värre är att det innehåll som nu skrivits fram av utbildningsministern visar på okunnighet om skolämnet av idag samt om ämnet som vetenskap. Detta är anmärkningsvärt av en regering som drivit utbildningspolitiska frågor med kraft.

De nya skrivningarna i kursplanen för grundskolans geografi kommer att motverka elevens förmåga till öppen analys av världen, insikt om närområdet som en del av världen och förståelsen av olika kulturer i olika delar av världen och deras samverkan i en globaliserad värld. Omskrivningarna som Björklund gjort speglar en starkt eurocentrisk världsbild. Frågan gäller **vems värld som skolans undervisning i geografi lyfter fram** och vilken världsbild som bör diskuteras i skolämnet geografi. Vi anser att regeringen måste hålla fast vid det förslag till ny kursplan som Skolverket presenterade. Intentionerna i den kursplanen stärker kunskapsnivån och bidrar till att göra ungdomar bättre förberedda för en globaliserad arbetsmarknad i en alltmer föränderlig värld. Mot bakgrund av den ökande efterfrågan i samhället, nationellt och internationellt av moderna kunskaper och metoder i geografi går regeringen här på tvärs med samhällets behov av god utbildning och därmed helt på tvärs med tiden!

Gia Destouni, professor i hydrologi, Stockholms universitet

Gunnel Forsberg, professor i kulturgeografi med inriktning på samhällsplanering, Stockholms universitet

Anders Fridfeldt, huvudområdesansvarig geografi Stockholms universitet, kursplaneförfattare geografi

Annica Grundström, ordförande Geografiläraarnas Riksförening

Ulf Helldén, professor i naturgeografi, Lunds universitet

Karin Holmgren, professor i naturgeografi, Stockholms universitet, ledamot av Skolverkets inre referensgrupp

Johan Kuylenstierna, Centre Director, Stockholm Environment Institute, adjungerad professor i internationella vattenfrågor

Lena Molin, lektor, Institutionen för didaktik, Uppsala universitet, kursplaneförfattare geografi

Gunhild Rosqvist, professor i geografi, Stockholms universitet, ordförande för SSAG

Lennart Olsson, professor, föreståndare för Lund University Centre for Sustainability Studies, ordförande i Nationalkommittén för Geografi vid Kungliga Vetenskapsakademien

Lisa Sjöström, lärare Färila, kursplaneförfattare geografi

Arjen Stroeven, professor i naturgeografi, Stockholms universitet

Tomas Torbjörnsson, lärare Bengtsfors och forskarskolan i geografi Uppsala, kursplaneförfattare geografi

Mats Widgren, professor i kulturgeografi, Stockholms universitet

Jan Öhman, professor, Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet. Ledamot av Skolverkets inre referensgrupp